

POSTANOWIENIE

Dnia 12 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Klugiewicz

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.,
w sprawie **F.S., M.T., T.T. i J.R.**,
o zadośćuczynienie,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej, w dniu 12 lutego 2025 r.,
kasacji wniesionych przez pełnomocnika wnioskodawców
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z dnia 5 lutego 2024 r., sygn. akt II AKa 141/23,
zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie
z dnia 2 grudnia 2022 r., sygn. akt III Ko 513/22,

p o s t a n o w i ł:

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadne;**
- 2. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego obciążyć wnioskodawców w częściach równych.**

[WB]

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z dnia 2 grudnia 2022 r., sygn. akt III Ko 513/22, po rozpoznaniu sprawy z wniosku F.S., M.T., T.T. i J.R. po zmarłym B.T. o zadośćuczynienie w trybie ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz

niepodległego bytu Państwa Polskiego (dalej: ustawa lutowa), zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawców: F.S., c. B. i F., (...); M.T., c. B. i F., (..), T.T.s. B. i F., (...); J.R. z d. T., c. B. i F., (...), kwoty po 45 000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia prawomocności wyroku, stanowiące po 1/5 (jednej piątej) części kwoty 225 000 złotych, stanowiącej zadośćuczynienie za krzywdy doznane przez B.T., s. W. i J., (...) w związku z zatrzymaniem i tymczasowym aresztowaniem w okresie od dnia 28 sierpnia 1948 roku do dnia 31 stycznia 1949 roku do sprawy zakończonej wyrokiem byłego Wojskowego Sądu Rejonowego w Krakowie z dnia 31 stycznia 1949 roku, sygn. akt Sr 2/49 oraz wydaniem wyroku byłego Wojskowego Sądu Rejonowego w Krakowie z dnia 31 stycznia 1949 roku, sygn. akt Sr 2/49. Dalej idące żądanie oddalił.

Od powyższego orzeczenia apelacje wnieśli: pełnomocnik wnioskodawców i prokurator na niekorzyść.

Pełnomocnik wnioskodawców, podnosząc zarzut „wadliwej oceny zgromadzonego materiału dowodowego, prowadzącej do obrazu prawa materialnego” tj. przepisów art. 8 ust. 1 ustawy lutowej w związku z art. 445 § 1 i 2 k.c., obrazu prawa materialnego – art. 481 § 1 i 2 k.c. w związku z art. 8 ust. 1 ustawy lutowej – wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie na rzecz wszystkich wnioskodawców kwot po 70 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia prawomocności wyroku, stanowiących po 1/5 części kwoty 350 000 zł, stanowiącej zadośćuczynienie za krzywdy doznane przez B.T..

Prokurator, podnosząc zarzut obrazu przepisów postępowania mającej wpływ na treść orzeczenia (art. 552 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 8 ust. 1 ustawy lutowej oraz art. 445 k.c., wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt I i zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawców kwoty po 24.000.00 zł, stanowiące po 1/5 części kwoty 120.000 zł, stanowiącej zadośćuczynienie za krzywdy B.T. w związku z zatrzymaniem i tymczasowym aresztowaniem w okresie od 28 sierpnia 1948 r. do dnia 31 stycznia 1949 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie wyrokiem z dnia 5 lutego 2024 r., sygn. akt II AKa 141/23, zmienił zaskarżony wyrok w pkt I w ten sposób, że w miejsce słów: „kwoty po 45000 (czterdzieści pięć tysięcy) złotych wraz z ustawowymi odsetkami

liczonymi od dnia prawomocności wyroku, stanowiące po 1/5 (jednej piątej) części kwoty 225000 (dwieście dwadzieścia pięć tysięcy) złotych”, wprowadził stwierdzenie: „kwoty po 30000 (trzydzieści tysięcy) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia prawomocności wyroku, stanowiące po 1/5 (jednej piątej) części kwoty 150000 (sto pięćdziesiąt tysięcy) złotych”. W pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Wyrok Sądu II instancji został zaskarżony kasacją w całości przez pełnomocnika wszystkich wnioskodawców, w której podniesiono następujące zarzuty:

I. rażące naruszenie prawa materialnego, tj. przepisów art. 8 ust. 1 ustawy lutowej w związku z art. 445 § 1 i 2 k.c., które to naruszenie miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, poprzez błędne zastosowanie tych przepisów i przyjęcie, że odpowiednią sumą tytułem zadośćuczynienia za krzywdy doznane przez B.T. z wydania wobec B.T. wyroku byłego Wojskowego Sądu Rejonowego w Krakowie z dnia 31 stycznia 1949 r., sygn. akt Sr 2/49, jest kwota 150.000 zł, podczas gdy prawidłowe zastosowanie tych przepisów, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności niniejszej sprawy, winno prowadzić do przyjęcia, że odpowiednią sumą tytułem zadośćuczynienia za wskazane krzywdy doznane przez B.T., jest kwota 350.000 zł;

II. rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 457 § 3 k.p.k. w związku z art. 7 k.p.k., mogące mieć wpływ na treść zaskarżonego wyroku, poprzez wadliwe przyjęcie, że wbrew twierdzeniom apelacji wnioskodawców od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 2 grudnia 2022 r. sygn. akt III Ko 513/22, Sąd ten przy ustalaniu odpowiedniej sumy zadośćuczynienia za krzywdy doznane przez B.T., wziął pod uwagę wszystkie okoliczności, wskazywane przez wnioskodawców jako pominięte przez Sąd Okręgowy, podczas gdy Sąd ten okoliczności te (opisane w uzasadnieniu kasacji) pominął w całości, bądź też potraktował jedynie ogólnikowo, nie przykładając do nich należytej wagi,

III. rażące naruszenie prawa procesowego, tj. przepisów art. 437 § 2 k.p.k. w związku z art. 438 pkt 1a k.p.k. oraz art. 433 § 1 k.p.k., prowadzące do rażącego naruszenia prawa materialnego, tj. art. 8 ust. 1 ustawy lutowej, które to uchybienia mogły mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, poprzez rażąco

niesłuszne uwzględnienie apelacji prokuratora od ww. wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 2 grudnia 2022 r. sygn. akt III Ko 513/22, gdyż prokurator w szczególności nie przedstawił żadnych istotnych argumentów przemawiających za tym, że przyznane przez Sąd Okręgowy zadośćuczynienie za wskazane krzywdy doznane przez B.T., jest rażąco zawyżone, a zarzut apelacji prokuratora dotyczył naruszenia przepisów art. 552 § 1 i 2 k.p.k. w związku z art. 8 ust. 1 ustawy lutowej, których to przepisów, w szczególności art. 552 § 1 i 2 k.p.k., Sąd Okręgowy nie stosował.

Na podstawie tak sformułowanych zarzutów autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości, i przekazanie w tym zakresie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Apelacyjny w Krakowie.

Prokurator w odpowiedzi na kasację wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście bezzasadna, co uprawniało do jej oddalenia na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

Odnosząc się do pierwszego zarzutu należy na wstępie zaznaczyć, że w orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, zgodnie z którym: „art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 2015 r. poz. 1583) nie przewiduje żadnych sprecyzowanych kryteriów określania wysokości zadośćuczynienia, pozostawiając te oceny praktyce orzeczniczej w konkretnych sprawach. Podobnie przepisy Kodeksu cywilnego dotyczące zadośćuczynienia ograniczają się do wskazania, że zasądzona suma ma być «odpowiednia» - art. 445 § 1 k.c. O tym czy zasądzone zadośćuczynienie spełnia te kryteria decyduje sąd orzekający na podstawie zindywidualizowanych kryteriów, wynikających z materiału dowodowego sprawy, w następstwie rozważenia wszystkich jej istotnych okoliczności. Z tego względu sfera decyzji co do wysokości zadośćuczynienia cechuje się znacznym zakresem swobodnej oceny sądu, a luz decyzyjny w tym zakresie wynika z niematerialnego charakteru krzywdy przy wieloaspektowości okoliczności, które należy wziąć pod uwagę. Dlatego też w judykaturze ugruntowane jest stanowisko, zgodnie z którym zarzut niewłaściwego

ustalenia kwoty zadośćuczynienia może być skuteczny w postępowaniu kasacyjnym wyłącznie wtedy, gdy orzeczenie w sposób oczywisty narusza zasady ustalenia wysokości tego świadczenia. Praktycznie rzecz ujmując ma to miejsce tylko przy ustaleniu kwoty symbolicznej (*postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2021 r., II KK 495/21* i cytowane tam: *postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2021 r., IV KK 135/21* oraz *postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 grudnia 2020 r. V KK 125/20*; zob. też: *postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2019 r., V KK 276/19*).

W świetle powyższych zapatrywań prawnych nie może budzić wątpliwości to, że kwoty zadośćuczynienia zasądzone wnioskodawcom nie mają charakteru symbolicznego, czy też rażąco niskiego, a prezentowane w kasacji stanowisko jest wyrazem subiektywnej perspektywy strony, nie zaś argumentacją, która prowadziłaby do uznania, że doszło do naruszenia art. 8 ust. 1 ustawy lutowej lub art. 445 § 1 lub 2 k.c. w kontekście wysokości zasądzanego zadośćuczynienia, co jest możliwe jedynie w wyjątkowych sytuacjach, do których nie zalicza się niniejsza sprawa, o czym świadczy zarówno wysokość zasądzonych kwot, jak też rzetelność kontroli odwoławczej, w ramach których Sąd *ad quem* zweryfikował sposób ustalenia wysokości zadośćuczynienia na gruncie okoliczności faktycznych sprawy, co było przedmiotem drugiego zarzutu kasacyjnego.

Odnosząc się do niego należy zauważyć, że Sąd odwoławczy najzupełniej trafnie wskazał, że na wysokość zadośćuczynienia nie mają wpływu negatywne przeżycia rodziny represjonowanego, a zatem i stan zdrowia żony B. T. Oczywiście jest bowiem to, że uwzględnieniu podlega jedynie rozmiar krzywdy doznanej przez samego represjonowanego. Nie było wadliwe określenie Sądu II instancji, że B. T. pracował jako organista, skoro niewątpliwie było to zajęcie zarobkowe. To, że autor kasacji określa tego rodzaju aktywność jako „zajęcie dorywcze” (s. 5 kasacji) jest wyrazem oceny ustaleń faktycznych przez stronę, która – niezależnie od problemu jej trafności i doniosłości dla sprawy – nie może uzasadniać zarzutu kasacyjnego, będąc wyrazem jedynie polemicznego stanowiska strony. Sąd II instancji trafnie również zauważył, że Sąd orzekający wziął pod uwagę kłopoty mieszkaniowe rodziny represjonowanego, co wynika wprost z uzasadnienia wyroku tego Sądu. Kwestionowanie stopnia uwzględnienia tej okoliczności przez pryzmat obszerności

sformułowań odnośnie do powołania tej okoliczności w uzasadnieniu wyroku Sądu *a quo* jest z gruntu chybione, albowiem oczywiste jest, że taka relacja – nawet, jeżeli w ogólnym sensie zachodzi – jest niemierzalna, a poza tym wskazywany aspekt stanu faktycznego sprawy stanowi jedynie niewielki wycinek okoliczności, które zostały wzięte pod uwagę przy ustalaniu odpowiedniej sumy zadośćuczynienia.

Jeśli chodzi o trzeci zarzut, to podkreślić należy, że nie jest rolą autora kasacji ocenianie jakości apelacji wniesionej przez stronę przeciwną, albowiem – co oczywiste – zadanie to leży w kompetencji Sądu odwoławczego. Argumentacja kasacji może natomiast dotyczyć rozważań Sądu i merytorycznych podstaw, dla których uznał daną apelację za zasadną i obniżył wysokość zadośćuczynienia. Lektura tej części uzasadnienia kasacji wskazuje natomiast, że jej autor koncentruje się na krytyce argumentacji prokuratora, zaś w zakresie stanowiska Sądu odwoławczego kwestionuje samą ogólnikowość rozważań (s. 8 kasacji), z których jednak wynika wprost, że Sąd *ad quem* wydał wyrok reformatoryjny, uznając zasądzone kwoty za zbyt wygórowane z uwagi na niezbyt długi okres pozbawienia wolności B.T. i doznaną w tym czasie krzywdę, której rozmiar – nie kwestionując poczynionych w sprawie ustaleń co do okoliczności istotnych w tym zakresie – nie był ponadprzeciętny, a co w świetle praktyki orzeczniczej dotyczącej swoistej „wyceny” krzywd prowadziło do stwierdzenia, że wysokość zadośćuczynienia ustalona przez Sąd I instancji była rażąco wygórowana. Stanowisko Sądu odwoławczego nie jest zatem dowolne, a korekta wysokości zadośćuczynienia mieści się w ramach swobodnego sędziowskiego uznania.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu, na podstawie art. 637a k.p.k. w zw. z art. 636 § 1 k.p.k. i art. 636 § 2 k.p.k. w zw. z art. 633 k.p.k. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego obciążając wnioskodawców w częściach równych.

[WB]

[a.ł.]

